Allianssin asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

Asia: HE 58/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

Teema: Nuorten toimeentulo

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäseninä on yli 150 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Suomen Nuorisoalan kattojärjestö Allianssi kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Nuorisoala suhtautuu kriittisesti toimeentulotukeen esitettyihin muutoksiin asumismenojen huomioimisessa. Nuorisoala ilmaisee huolensa muutosten vaikutuksista toimeentulotukea saaville nuorille ja erityisesti heikoimmassa ja haavoittuvimmassa asemassa oleville nuorille lisäten heidän toimeentulovaikeuksiaan.

Esitetty muutos koskettaa erityisesti nuoria, sillä perustoimeentulotuen tarve painottuu nuoriin ikäluokkiin ja erityisesti 18–24-vuotiaat ovat yliedustettuina tuen saajissa. Vuoden 2021 aikana lähes 16 % 18–25-vuotiaista sai toimeentulotukea. Vuonna 2022 15,6 % kaikista toimeentulotuen saajista oli 18-24-vuotiaita.

Yksi keskeinen syy nuorten yliedustukselle toimeentulotuen saajissa on muilta osin riittämätön perusturva ja sen ehdot. Nuorten toimeentulotuen tarve tulee todennäköisesti useiden yhtäaikaisten sosiaaliturvaetuuksien leikkausten myötä lisääntymään. Toimeentulotuen tarpeen lisääntyessä terveydenhuollon ja lastensuojelun kustannukset todennäköisesti lisääntyvät. Sosiaali- ja terveysministeriön yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan hallituksen suunnittelemien sosiaaliturvamuutosten suurimmat vaikutukset kohdistuvat nuoriin ikäpolviin; erityisesti 18–24-vuotiaisiin ja myös 25-34-vuotiaiden ikäryhmässä vaikutukset ovat suuria.

Nuorena koetut toimeentulo-ongelmat yhdistettynä muihin sosiaalisiin ongelmiin ovat merkittävä riski sekä nuorelle itselleen että koko yhteiskunnalle. Toimeentulotuki on viimesijainen etuus, jota voi saada silloin, kun muut tulot eivät riitä elämiseen. Toimeentulotuen saaminen edellyttää

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi

käytännössä varattomuutta ja toimeentulovaikeuksia. **Toimeentulotukea saavien nuorten taloudellinen tilanne on jo vaikea, myös asumisen suhteen.**

Edullisemman asunnon etsiminen kolmen kuukauden määräajassa on erittäin lyhyt aika, erityisesti suurissa kaupungeissa, joissa kohtuuhintaisista asunnoista on merkittävä pula. Hallitusohjelmaan on myös kirjattu tavoite ARA-asuntotuotannon vähentämisestä ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon vähentäminen heikentää entisestään mahdollisuuksia löytää edullinen asunto.

Nuorisoala näkee ongelmallisena sen, että kohtuulliset asumismenot perustuisivat jatkossa valtioneuvoston asetuksella määriteltyihin summiin. Olisi äärimmäisen tärkeää ottaa jatkossakin huomioon nuoren kokonaisvaltainen elämäntilanne ja käyttää yksilöllistä harkintaa. Vaatimus vastaanottaa työssäkäyntialueelta asunto kolmen kuukauden sisällä voi aiheuttaa haastavia tilanteita erityisesti autottomalle nuorelle, mikäli asuntoa tarjotaan alueelta, jossa ei ole toimivia julkisia kulkuyhteyksiä. Tämä vaikeuttaa töihin hakeutumista.

Nuorisoala suhtautuu kriittisesti siihen, **tuottaako esitys tosiasiassa säästöjä, kun sen myötä tuen tarve tulee jatkossa kohdistumaan muihin etuuksiin ja palveluihin, kuten ehkäisevään ja täydentävään toimeentulotukeen sekä sosiaalipalveluihin ja asumisneuvontaan.** Esityksellä voi olla merkittäviä nuorten toimeentuloon ja hyvinvointiin vaikuttavia seurauksia ja se voi aiheuttaa siten lisämenoja yhteiskunnalle.

Esityksen johdosta **nuorten vuokranmaksukyky heikentyy, mikä tulee lisäämään taloudellisia ongelmia ja velkaantumista ja pitkällä tähtäimellä voi lisätä jopa häätöjä ja asunnottomuutta.** Nuorten alle 25-vuotiaiden asunnottomuus on ollut jo nyt kasvussa. Yli joka viides asunnoton on nuori ja 2022 heitä oli 815. **Toimeentulovaikeudet ja vuokravelat todennäköisesti lisäävät nuorten ylivelkaantumista**, joka on jo nyt kasvanut huolestuttavasti. Nämä seuraukset ovat ristiriidassa hallitusohjelmassa olevien asunnottomuuden poistamiseen ja nuorten ylivelkaantumisen ennaltaehkäisyyn liittyvien tavoitteiden kanssa.

Tilapäisen majoituksen, ruoka-avun sekä vapaaehtoisen avun tarve todennäköisesti lisääntyvät. Esitys heikentää erityisesti niiden nuorten tilannetta, jotka ovat heikossa asemassa ja joiden on vaikeaa löytää uutta edullisempaa asuntoa esimerkiksi maksuhäiriöiden tai elämänhallinnan ongelmien takia. Asumismenojen kohtuullistaminen näille nuorille voi entisestään vaikeuttaa heidän asumistilannettaan, johtaa asunnon menettämiseen ja altistaa heidät pitkäaikaisasunnottomuudelle.

Mitä suurimmissa määrin nuoria koskevassa esityksessä tulisi myös nuorisolain perusteella kuulla nuoria itseään, mitä ei ole lain valmisteluprosessissa riittävässä määrin tehty. Nuorisoala haluaa nostaa esiin erillisen nuorivaikutusten arvioinnin tärkeyden. Nuorivaikutusten vahvemmalla arvioinnilla saadaan selville lainsäädännön mahdolliset vaikutukset nuoriin erityisryhmänä. Nuorivaikutusten arvioiminen ennakoivasti parantaisi lainvalmistelun laatua ja varmistaisi, ettei tehtävillä päätöksillä aiheuteta yksilöille ja yhteiskunnalle kalliiksi tulevaa vahinkoa nuorten hyvinvoinnille. **Muutosten nuorivaikutuksia on arvioitava tarkasti, mikäli lainsäädäntö tulee ehdotetun kaltaisena voimaan. Esitämme, että hallitus seuraa tarkasti sosiaaliturvaan kohdistuvien leikkausten kokonaisvaikutuksia.**

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi

Helsingissä 14.11.2023

Anna Laurila
Puheenjohtaja

Anna Munsterhjelm
Toiminnanjohtaja

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Lisätiedot:
Suvi Mäkeläinen, vaikuttamisen asiantuntija
suvi.makelainen@nuorisoala.fi
0451134194